

2009D42709

31 700

Vaststelling van de begrotingsstaten van het ministerie van Justitie (VI) voor het jaar 2009

Verslag van een schriftelijk overleg

Vastgesteld d.d. ...

Binnen de vaste commissie voor Justitie [1] hebben enkele fracties de behoefte naar aanleiding van de brief van de minister van Justitie d.d. 11 juni 2009 en het daarbij behorende rapport van het Bonger Instituut voor Criminologie van de Universiteit van Amsterdam over «verborgen werelden; minderjarige jongens, misbruik en prostitutie» (31 700-VI, nr. 131) enkele vragen en opmerkingen voor te leggen. Bij brief van ... heeft de minister deze beantwoord. Vragen en antwoorden zijn hierna afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
De Pater – van der Meer

Adjunct-griffier van de commissie,
Van Doorn

Inhoudsopgave

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie
Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA-fractie
Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie
Vragen en opmerkingen van de leden van de PVV-fractie

II. Reactie van de minister

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie menen dat het onderzoek dat aan de basis ligt van dit schriftelijk overleg terecht de titel «Verborgene werelden» heeft gekregen. Prostitutie en misbruik van minderjarige jongens is een onderwerp dat tot nog toe niet veel aandacht heeft ontvangen. Dat komt onder andere omdat het moeilijk is cijfers te achterhalen over de precieze omvang van de problematiek. De onderliggende reden daarvan is dat op dit onderwerp nog steeds een taboe rust. Niet in de laatste plaats bij de slachtoffers zelf. Uit het rapport lijkt naar voren te komen dat het probleem wellicht minder groot is dan misschien van tevoren gevreesd. Dat geldt voor misbruik en prostitutie van minderjarige jongens in het algemeen, maar ook voor de groep jongens met een Marokkaanse identiteit waarover op voorhand veel zorgen bestonden. De uitkomsten leiden in eerste instantie tot opluchting. Maar het onderzoek geeft zelf aan dat het cijfermateriaal over de omvang, onder andere door het genoemde taboe en andere omstandigheden, niet 100% betrouwbaar kan zijn. Deze leden menen dat het dus goed is dat er aandacht is voor dit onderwerp en uitstekend dat er een onderzoek is uitgevoerd dat gebruik heeft gemaakt van zoveel mogelijk onderzoeksmethoden (van literatuuronderzoek tot veldonderzoek) om een zo compleet mogelijk beeld te schetsen en zoveel mogelijk inzicht in de problematiek te geven. Maar de leden van de CDA-fractie hebben, gezien de haken en ogen omtrent de betrouwbaarheid van het cijfermateriaal, nog wel een aantal vragen en opmerkingen over de uitkomsten van het onderzoek en de beleidsvoornemens die daaruit voortvloeien.

De leden van de CDA-fractie merken op dat in het onderzoek wordt aangegeven dat hulpverleningsinstanties geen zicht hebben op seksueel misbruik van hun cliënten. Deze conclusie baart zorgen, want juist hulpverlenende instanties zouden een signalerende rol moeten vervullen bij seksueel misbruik. Kan de minister een toelichting geven op de achtergrond van deze conclusie en hoe dit ten goede veranderd zou kunnen worden?

De politiecijfers die in het onderzoek zijn gebruikt zijn sterk afhankelijk van meldings- en aangiftebereidheid van slachtoffers. Kan een schatting worden gegeven of de meldings- en aangiftebereidheid onder Nederlanders met een Marokkaanse achtergrond significant verschilt ten opzichte van andere bevolkingsgroepen?

De leden van de CDA-fractie hebben geconstateerd dat het onderzoek zich richt op misbruik van jongens buiten de familiesfeer. Waarom is er voor gekozen om alleen onderzoek te doen buiten de familiesfeer? Is er naar seksueel misbruik binnen de familiesfeer, met name onder Marokkaanse jongens, reeds eerder onderzoek verricht? Zo ja, kan de Kamer deze cijfers ontvangen? Zo nee, is de minister bereid hier alsnog onderzoek naar te laten verrichten?

De leden van de CDA-fractie constateren dat één van de conclusies van het rapport is, dat de daders van seksueel misbruik bij minderjarige jongens voor de overgrote meerderheid van het mannelijk geslacht zijn en vaak minderjarig. Wordt in de richting van groepen met dit profiel beleid gevoerd ter preventie van seksueel misbruik? Zo ja, in welke vorm? Zo nee, waarom niet?

Het gaat bij daders vaak om buurt- of klasgenoten. Welke rol kunnen buurtwerkers, wijkagenten en scholen spelen bij preventie en signalering van seksueel misbruik van jongens? Is in de praktijk de focus vaak op seksueel misbruik van minderjarige meisjes gericht? Zo ja, wat gaat de minister doen om deze aandacht meer gelijkwaardig te laten verdelen? Welke mogelijkheden ziet de minister om te voorkomen dat minderjarige jongens uit de twee groeitypen «slachtoffers» en «avonturiers» zich verder ontwikkelen tot het type «profs en weekendamateurs» dat bijna geheel uit meerderjarige jongens bestaat?

De aan het woord zijnde leden merken op dat seksueel misbruik niet de enige aanleiding is voor een entree in de jongensprostitutie. Welke andere factoren kunnen daarbij een rol spelen? Is de minister voornemens om vervolgonderzoek te laten doen naar de genoemde gemeenschappelijke «common of third» factor die een verklaring kan vormen voor zowel seksueel misbruik als prostitutie?

De leden van de CDA-fractie lezen dat acht op de tien jongensprostituees in het onderzoek een hulpverleningsgeschiedenis hebben. Heeft deze hulpverlening plaatsgevonden voordat zij actief werden als prostituee of in de periode dat zij al als prostituee werkzaam waren? Indien het eerste het geval is, kan dit dan wellicht aanknopingspunten bieden voor nader onderzoek naar achtergronden voor de entree in de prostitutie?

Deze leden vragen wat de reden is dat Oost-Europese jongens oververtegenwoordigd zijn in de groep oudere jongensprostituees? Voorts vragen zij hoe de minister de belangrijkste aanknopingspunten voor signalering en doorverwijzing naar hulpverlening via de soa-poli's (jongensprostituees) en de Advies- en Meldpunten Kindermishandeling (seksueel misbruik) in de praktijk vormgeven. Wordt daarbij ook aandacht besteed aan de training van de in het onderzoek genoemde onderhandelingsvaardigheden van de jongensprostituees, bijvoorbeeld om te voorkomen dat zij instemmen met onveilige seks zoals veel klanten wensen?

De leden van de CDA-fractie vragen of de minister meerwaarde ziet en praktische mogelijkheden om bij politieregistratie van meldingen en aangiftes van seksueel misbruik ook de etniciteit van de ouders van de slachtoffers en daders te registreren, teneinde de cijfers omtrent seksueel misbruik onder verschillende allochtone groepen betrouwbaarder te maken. Zijn er oorzaken bekend voor het feit dat in Amsterdam autochtoon Nederlandse jongens, Surinaamse en Afrikaanse jongens en in Twente autochtoon Nederlandse jongens en Duitse jongens oververtegenwoordigd zijn in (de registratie) van seksueel misbruik buiten de familiekring? Kan één van de oorzaken zijn dat in de Nederlandse cultuur de aangiftebereidheid en het vertrouwen in politie en justitie groter is?

De aan het woord zijnde leden willen graag weten in hoeverre seksueel misbruik bij minderjarige jongens en jongensprostitutie voorkomt onder mensen die illegaal in Nederland verblijven. Heeft de minister hier zicht op? Is er een verband tussen mensenhandel en de jongensprostitutie in Nederland? In hoeverre is er bij jongensprostitutie sprake van dwang?

Wat verstaat de minister onder het «seksueel weerbaar maken» van jongeren?

De leden van de CDA-fractie merken op dat de minister aangeeft dat de aandacht voor prostitutie via de soa-poli's geborgd is. Maar eerder, in zijn brief van 9 juni 2009, geeft hij aan dat hulpverleningsinstanties meestal niet op de hoogte zijn dat hun minderjarige cliënten betaalde seks hebben. Daarnaast is de gemiddelde leeftijd van het eerste bezoek van deze groep aan de soa-poli 17,5 jaar. Dit lijkt te betekenen dat het bereiken van de jongere groep prostituees via de soa-poli's niet geborgd is. Kan de minister een toelichting geven wat de inspanningen van het Expertisecentrum Jeugdprostitutie, de Werkgroep Jongensprostitutie, het Coördinatiecentrum Mensenhandel, de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de soa-poli's in praktijk precies inhouden? In het kader van de beleidsbegroting tot de beleidsverantwoording vragen deze leden wat de doelstellingen zijn en met welke middelen men denkt deze op welke termijn te bereiken?

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de minister van Justitie d.d. 9 juni 2009. Zij hebben naar aanleiding van deze brief nog enkele vragen en opmerkingen.

Deze leden merken op dat uit het onderzoek blijkt dat hulpverleners geen zicht hebben op seksueel misbruik bij cliënten en dat, als er al vermoedens zijn, zij niet kunnen of durven uit te drukken in omvangsschattingen. Voorts zijn de onderzoekers op basis van politiecijfers tot een landelijke schatting gekomen van het aantal geregistreerde gevallen van seksueel misbruik van minderjarige jongens. Dit komt neer op 0,04 procent van de minderjarige jongens in Nederland. Deze schattingen liggen veel lager dan uit eerder onderzoek is gebleken. Aangezien de geregistreerde politiecijfers sterk afhankelijk zijn van melding- en aangiftebereidheid zijn de leden van de PvdA-fractie van mening dat de gemaakte schatting naar alle waarschijnlijkheid geen realistische weergave zal zijn van de werkelijke omvang van dit maatschappelijke probleem. De vraag rijst dan ook op welke wijze de minister voornemens is de omvang van seksueel misbruik specifiek bij kinderen van Marokkaanse afkomst inzichtelijk te krijgen.

De leden van PvdA-fractie lezen in de brief dat Comensha inmiddels is gestart met een Werkgroep Jongerenprostitutie die zich specifiek inzet om deze doelgroep beter zichtbaar te maken. Kan worden aangegeven op welke wijze deze werkgroep te werk zal gaan en dus op welke wijze wordt geborgd dat er in de toekomst wel absolute cijfers over prostitutie door minderjarige jongens voorhanden zijn?

De aan het woord zijnde leden merkten op dat uit de politiecijfers blijkt dat een ruime meerderheid van de daders afkomstig is uit de dagelijkse omgeving van de slachtoffers. Het zijn veelal buurt- of klasgenoten. Deze leden zijn van mening dat deze constatering voldoende reden is om hieraan concrete actiepunten te verbinden. De vraag luidt dan ook of de minister dezelfde mening is toegedaan. Zo ja, welke actiepunten heeft de minister dan voor ogen? Zo nee, waarom deelt de minister deze mening niet?

Deze leden vragen hoe de minister voornemens is de hulpverlening beter te laten afstemmen op de problematiek van de onderzochte doelgroep, nu het onderzoek laat zien dat de minderjarige jongens die slachtoffer zijn van seksueel misbruik alsmede de jonge jongensprostituees een hulpverleningsgeschiedenis hebben, maar dat er over het algemeen geen speciale voorzieningen voorhanden zijn voor deze doelgroep. Positieve

initiatieven van het Expertisecentrum Jeugdprostitutie om de problematiek van jeugdprostitutie onder de aandacht te brengen van lokale overheden, provincies, uitvoerend professionals werkzaam in preventie en hulpverlening en de media lijken immers naar aanleiding van dit onderzoek vooralsnog te weinig zoden aan de dijk gezet te hebben. Voorts concluderen de onderzoekers dat de Advies- en Meldpunten Kinder mishandeling een belangrijke rol zouden kunnen spelen bij het vroegtijdig signaleren van en zo nodig doorverwijzen naar hulpverlening bij seksueel misbruik van jongens. De leden van de PvdA vragen waarom een dergelijk belangrijk aanknopingspunt voor de verbetering van de (gezondheids-)voorlichting en hulpverlening van de doelgroep niet is opgenomen als actiepoint om tot een beter uitgeruste hulpverleningketen te komen voor wat betreft de voorliggende problematiek.

Ook zijn de leden van de PvdA teleurgesteld over de conclusie van onderzoekers dat de veronderstelde oververtegenwoordiging van Marokkaanse jongens bij slachtofferschap van seksueel misbruik buiten de familiesfeer niet door de onderzochte politiecijfers bevestigd kunnen worden. Zij vragen dan ook of het onderzoek voldoende is ingegaan op het verzoek aan de regering zoals verwoord in de motie-Arib c.s. en of onderzoekers misschien verder hadden moeten kijken dan de geregistreerde politiecijfers die onder de loep zijn genomen.

Ten slotte vragen deze leden hoeveel van de onderzochte minderjarige jongens werkzaam in de prostitutie heeft aangegeven te «spelen» met etniciteit. Doet dit boven recht aan de aanname dat «het zich voordoen als Marokkaan» er grotendeels voor zorgt dat de indruk bestaat dat Marokkaanse jongens oververtegenwoordigd zijn in de jongensprostitutie?

Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie hebben nog enkele vragen en opmerkingen over het onderzoek naar de aard en omvang van seksueel misbruik van kinderen van Marokkaanse afkomst. Allereerst merken deze leden op dat ook dit onderzoek niet met zekerheid kan vaststellen wat de precieze omvang van jongensprostitutie in Nederland is. Het onderzoek is naar aard en omvang beperkt. Ook al is de uiteindelijke conclusie dat minderjarige jongens veruit in de minderheid zijn, dat er zeker een probleem is blijkt alleen al uit het feit dat alle jongens in dit onderzoek al voor hun 18e zijn begonnen met seks tegen vergoeding, waarvan een enkeling zelfs al op zeer jonge leeftijd. Graag ontvangen zij een reactie hierop.

De leden van de SP-fractie constateren dat bij het in de literatuur genoemde aantal van 3000 jongens die werkzaam zouden zijn in de jongensprostitutie, geen onderscheid is gemaakt tussen minderjarige en meerderjarige jongens. Dit is toch een wezenlijk onderscheid, gelet op de strafbaarheid van de gedraging? In hoeverre wordt actief opgespoord en vervolgd of wordt er gewacht op aangiften van strafbare feiten? Zeker wanneer sprake is van vrijwilligheid zal doorgaans niet snel aangifte worden gedaan.

De aan het woord zijnde leden vragen waarom er geen nader onderzoek is verricht naar de mate waarin minderjarigen zich aanbieden op het internet, nu dat de belangrijkste wervingsplaats is? Zou niet juist het aantreffen van deze minderjarigen aanknopingspunten bieden voor hulpverleners hen te benaderen?

Begrijpen de leden van de SP-fractie het nu goed dat omdat veel klanten een voorkeur hebben voor een jonge leeftijd en bepaalde etniciteit, een aantal jongens zich anders («jonger» of «Marokkaanser»?) voordoen dan

zij in werkelijkheid zijn, en dat hieruit de conclusie wordt getrokken dat het probleem groter wordt geschat dan het is?

Deze leden vragen voorts of ook onderzoek is gedaan naar de motieven van de jongens om de prostitutie in te gaan. Inzicht hierin lijkt de leden zeker van belang om hier beleid op te kunnen maken, met name als het onvrijwillige prostitutie of prostitutie van minderjarigen betreft.

De leden van de SP-fractie lezen dat de gespecialiseerde hulpverlening vooral de oudere jongensprostituees weet te bereiken. Wat is hier de reden van? Juist voor jongere jongens zou het van belang zijn wanneer zij in aanraking komen met gespecialiseerde hulpverleners die van hun situatie op de hoogte zijn, om ze zo mogelijk uit dat milieu te krijgen. Ziet de minister mogelijkheden hier verbeteringen in aan te brengen om ook de jongere jongens beter te bereiken? Is er voldoende opvang voor jongens en mannen die uit de prostitutie komen, en bijvoorbeeld slachtoffer zijn van dwang of onderdrukking? Zo nee, welke maatregelen zullen er genomen nemen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de PVV-fractie

De leden van de PVV- fractie hebben met belangstelling kennis genomen van de brief van de minister van Justitie en het rapport «Verborgene werelden; Minderjarige jongens, misbruik en prostitutie.» Deze leden vinden het belangrijk dat deze kwestie inzichtelijker is gemaakt door middel van onderzoek. Zij hebben echter nog wel enkele vragen ter verduidelijking.

De leden van de PVV-fractie constateren dat volgens het onderzoek er indicaties zijn van oververtegenwoordiging van bepaalde etnische groepen (met name Marokkanen), maar dat er geen betrouwbare schattingen zijn te geven van afzonderlijke etnische groepen. Bent u voornemens om naast de algemene maatregelen die u gaat nemen ook specifieke aandacht te geven aan specifieke doelgroepen? Zo ja, hoe gaan die er dan uit zien?

Deze leden merken op dat gegevens over seksueel misbruik van jongens schaars zijn. De minister geeft in zijn brief aan dat er nog steeds actief wordt gewerkt aan een toename van het aantal organisaties dat mee gaat doen aan deze registratie. Hoe ziet u dit voor zich? Hoeveel subsidie heeft de u voor deze registratie beschikbaar gesteld? Ten slotte willen de aan het woord zijnde leden met betrekking tot de rol van de ouders/ opvoeders van minderjarige jongensprostituees vragen of de minister ook op dat gebied een bepaald beleid in gedachten heeft. Zo ja, hoe wordt dat beleid vormgegeven?

II Reactie van de minister